

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejuje:

Jakob Dimnik,

učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 21.

Ljubljana, 1. listopada 1895.

XXXV. leto.

Vsebina: Jos. Ciperle: Národna vzgoja. — Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev.“ — Cepuder: Občni zbor „Narodne Šole.“ — Listek. — Književnost. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Národna vzgoja.

(Spisal Jos. Ciperle.)

80.

Se vé kakor povsod, kjer vladajo tako žalostne socijalne razmere, kakor pri nas Slovencih, ponehavati je jela usmiljenost. Da je tudi Slovenec postal nekako bolj trdosrčen, temu krivi so slabi vzgledi, koje je videl v obilni meri pri vseh svojih sosedih. Le pomislimo, da je bil Slovenec in je še tudi vedno zatiran, vedno potiskan v kot; pomislimo le dalje, kako kruto izrabljali so nekoč graščaki po Slovenskem vse sile našega naroda, kako so mu kovali verige; pomislimo le še dalje, kako se ravna še dan danes s Slovenci po mnogih krajih; — in ne smemo se čuditi, da mu je otrpnelo srce, in da se je jel tudi v neusmiljenosti približavati svojim tlačiteljem.

Zato pa ima nalog narodna vzgoja usmiljenost, to pravo pravcato slovansko lastnost gojiti in krepiti, kjer se še nahaja, a na drugi strani mora se kar naravnost vcepljati narodu, kjer je jela ponehavati. Dobro vzgojen Slovenec ima se odlikovati ravno po svoji usmiljenosti, po svojem dobrem srci in po svoji nesebičnosti.

Žalostno je, kar piše „Učiteljski Tovariš“ v svoji 13. letošnji številki o ljubljanskih razmerah po potresu. Čujmo tedaj!

„Draginjske razmere ljubljanske so že po vsem svetu znane in tudi razupite. Take draginje in sebičnosti ni kmalu nikjer po državi, kakor baš pri nas, tako se čuje in tako se toži! Živila, stanovanja, prometna sredstva i. dr., vse zelo drago, dražje nego v velikih mestih, poleg tega pa razmeroma slabo in — nerabno! Pomanjkanje stanovanj in visoke najemščine so ljubljansko mesto že dozdale diskreditirale na zunaj, sedaj pa je najti v našem mestu celo mnogo gospodarjev, ki že zahtevajo vsled katastrofe višjo najemščino od svojih ubogih strank, dočim prežé na drugi strani na državno podporo, katero bi radi iz samega koristolovstva in brezznačajne sebičnosti vtaknili v žep, a stroške za popravo naj jim povrnejo stranke v hiši. O tem odiranju prišle so pritožbe sedaj na dan in uradni list postavil se je tem špekulacijam po robu, kar kaže, da bode vlada strogo postopala pri razdelitvi državne podpore v Ljubljani. In to je popolnem na mestu! Mari Ljubljana ni že dovolj razupita po svetu zaradi draginje, sedaj hočejo nekateri krogi še katastrofo izkoriščati proti interesom domačinov. — Povsod izsesavanje! Ali je to častno za deželo in nje glavno mesto?! Dovolj izkoriščajo katastrofo tuji ljudje, odločen boj pa je napovedati ljudem, če delajo to kot domačini! Upamo, da tudi merodajni činitelji preprečijo nakane tacih in jednacij brezvestnih ljudi, kateri bi najrajše vse reklamirali za se: mile darove, državno podporo, draginjske doklade, najemščine, prislužek, z jedno besedo — vsa sredstva za obstanek svojega bližnjega. Gabi se nam, tako delajo — hijene.“

Oj ne, hijene so pravi angelji v primeri s tacimi ljudmi. Sram me je, da sem moral prepisati ta članek. A moral sem ga, da pokažem, kako malo slovenskega duha se nahaja sem ter tje med nami.

81.

Pa poreče kdo: kako bi neki kdo vcepil usmiljenost v srca teh ljubljanskih hijen? Ali bi ne bilo to povsem prazno delo? — Res, ni dosti upa jih poboljšati; poučevati jih, prositi jih, to bi bilo res popolnem zastonj. Le nekaj bi morda vsaj nekoliko koristilo, in to bi bilo, da bi v Ljubljani izhajajoči listi objavljali in sicer po večkrat njih imena. To bi imelo toliko vpliva, da bi jeli ljudje s prstom kazati na nje, in to bi gotovo zaslužili v polni meri. Morda bi si potem premislil marsikdo občeovati z njimi ter jim storiti kako uslugo. Saj poštenjakom ni častno se baviti s tacimi pijavkami. Ako bi prišla n. pr. taka pijavka v kako gostilno ter sedla k mizi, kjer že sedé drugi ljudje, naj bi ti takoj ostentativno vstali ter šli k drugi mizi, itd.

Kaj pa vendar prav za prav provzroči, da postane človek neusmiljen? Uboštvo ni nikakor temu vzrok, kajti često je videti, da ravno ubožci so jako usmiljeni do drugih ubožcev. Tudi bogastvo samo po sebi ni vselej zapreka usmiljenosti, kajti tudi bogatini marsikdaj,

če tudi ne tolikokrat, kot ubožci, pomorejo komu iz sile. Vedno in vedno pa je le jedini vzrok neusmiljenosti slaba vzgoja. A tudi tu stori največ dober vzgled vzgojiteljev. Ker sem o tem predmetu pisal že jedenkrat obširneje v „Učiteljskem Tovarišu“, naj navedem tu le ob kratkem nekatere točke.

Usmiljenje do otrok je lepo, ali preusmiljeni vendar spet ne smejo biti stariši z njimi. Prizanašati otrokom vedno, to je nespametno: udarce, kojih otrok ni prejel, te bo on dal starišem. Ne mislimo, da učimo otroka usmiljenosti s tem, ako se nam smili tudi takrat, kedar se kaj pregreši. Usmiljenje se mora vse drugače učiti in sicer:

Bodimo sami usmiljeni do ljudi in do živali. To je prvo. Se ve, one že navedene ljubljanske hijene niso zmožne kaj takega storiti, zato bodo pa njih otroci tudi pravi izrodki, da jih bode Bog žalosten, kedar jih bode videl. — Ne puščajmo tudi otroka nikdar gledati, kedar se kolje kaka žival. Nič ne osuroví bolj otroškega srca, nego to. Ako nas ima on priložnost gledati, kako brez vsacega občutka odrežemo živali vrat, koja nam ni storila nikdar nič hudega, ne smemo se čuditi, ako jemlje on ticam jajca iz gnjezd, ter jih morí, če tudi mu niso storile nič zlega. — Odtegujmo otroke od vseh onih, ki se pretepajo. Tepenje je vselej surovo, kedar ni sklenjen z njim kak višji namen. Otroke tepemo zato, da se poboljšajo; ali pretepi pri odraslih imajo pa le ta namen, da zlije drug na drugega svojo jezo, ali da se ta ali oni pokaže, da je močnejši nego drugi i. t. d. — A slednjič ne gonimo nikdar ubožcev z grdimi besedami od hiše; vendar se pa tudi ne bahajmo pri otroku, da smo storili komu kaj dobrega. Otrok naj misli, da moramo tako ravnati, da je to tako rekoč naša dolžnost — kar je tudi resnica. Saj je v istini naša sveta dolžnost, podpirati ubožce; in kdor jih ne podpira, ta ni človek.

82.

Pristopimo k drugi kreposti, ki nas ima dičiti: in to je resnicaljubje. Najvišji smoter vsemu človeškemu izpoznanju je resnica; zato je tudi oni človek, ki govori vedno resnico, za Bogom najpopolnejše bitje. Pač je mnogo ljudi, ki ne znajo ločiti vedno resnice od krivice, a še več jih je, ki tega nočejo. Saj je tudi resnično, da se dan danes v mnogih slučajih boljše izhaja s krivico, nego z resnico. To je pač prežalosten znak sedanjega veka.

Ali resnica oči kolje, — pravi slovenski pregovor. Žalibog, da je tako. Kdo rad sliši resnico, posebno če odkrije njegove napake, njegove pregreške? Ko je odkril grški učenjak Arhimed novo resnice, da izgubi kamen v vodi toliko teže, kolikor tehta voda, koja izpodrine, je daroval bogovom sto bikov. „In od onega časa“ — pravi nemški

humorist Börne -- „se stresó vsi biki, kedar se odkrije kaka nova resnica.“

A tudi nikdar se ni kalila tako resnica, kakor se dan danes. Poglejmo n. pr. naše javno menenje. Kdo je dela? Naši časnikarji. A kako grdo ravnajo ti z resnico. Večina ljudstva si ne more pridobiti družega prepričanja o položaji sveta, nego onega, ki se ji pridiguje po časnikih. Žalibog, da pridigujejo po časnikih „resnico“ največ nesramni židje, izpodeni pisaci in drugi jednaki ljudje.

Slovenski pregovor pravi: „Otroci in norci resnico govoré.“ A mnogi otroci so že v prvi mladosti tako popačeni, da se lažejo, da se moramo kar čuditi njihovi predrznosti. Pač so ti vselej pokvarjeni od starejih. Nepokvarjen otrok ljubi vselej resnico. Laž tedaj ni prirojena nikomur, kakor morda mislijo oni, kojim je potreba, lagati se. (Dalje prih.)

Občni zbor „Zaveze slov. učiteljskih društev“

v Novem Mestu, 4. in 5. kimovca 1895.

I. Zborovanje odposlancev.

Vsredo, 4. kimovca ob dveh popoldne zbralo se je v veliki dvorani „Narodnega doma“ 60 odposlancev učiteljskih društev po Kranjskem, Primorskem in Štajerskem, katere je I. podpredsednik „Zaveze“ gospod ravnatelj J. Lapajne pozdravil tako-le:

Slavni zbor zastopnikov slovenskih učiteljskih društev!

Lani je na mojem mestu pozdravil cenjene odposlance slavnih slovenskih učiteljskih društev blagi gospod Vojteh Ribnikar, vrli predsednik slavne učiteljske „Zaveze“. Tega vrlega tovariša nam je smrt vse prehitro pobrala. Ž njim je zgubila dolenje-logaška šola svojega vrlega voditelja, šolnika, katerega ne bode mogoče tako hitro nadomestiti. Naša „Zaveza“ pa je ž njim zgubila svojo glavo in rekel bi svoje srce, kajti ranjki naš predsednik je z bistrim duhom in očesom vodil naše prvo društvo in iskreno ljubil vseskupno slovensko učiteljstvo, kateremu je želel dobre organizacije in trajne složnosti. Ranjki je zaslužil, da mu slovensko učiteljstvo, združeno v „Zavezi“, ohrani blag spomin ne samo v svojem srcu, ampak da mu postavi vidni spomenik.

V letošnjem letu sta se od slovenskega učiteljstva za večno preselila še dva druga šolnika: to je bil prezaslužni prvak slovenskega šolstva in učiteljstva, Andrej Praprotnik in njegov zvesti prijatelj Matej Močnik. Prvega smemo imenovati velikana na slovenskem šol-

skem polji, drugega pa mirno in tiho delujočega slovenskega šolnika. Ohranimo tudi tema dvema blag in trajen spomin!

Dobro organizovana slovenska učiteljska društva so tudi v preteklem letu dokaj vrlo delovala in se lepo razvijala. To velja posebno o štajerskih, nekoliko pa tudi o kranjskih in primorskih učiteljskih društvih. Želeti je, da bi tudi v bodoče ne opešala, in da bi se ogrela še tista učiteljska društva, katera so v minoli jednoletni dobi kazala premalo življenja. — Da bi naše zborovanje obrodilo najboljši sad slovenskemu učiteljstvu, slovenskemu ljudskemu šolstvu, je moja najsrčnejša želja. In s to željo otvorim zbor odposlancev — prav iskreno pozdravljajoč Vas vse častite gospodičine odposlanke in gospode odposlance!

Potem se je konstatovala navzočnost ravnateljstvu naznanjenih odposlancev — in je poročal tajnik gospod J. Šega imenom odbora o delovanji „Zaveze“ od zadnjega glavnega zbora. Dotično poročilo glasi se tako-le:

„Slavna skupščina!

Čast mi je, poročati tudi letos o delovanji upravnega odbora „Zaveze“. A predno pričnem, dovoljujem si še omeniti imena onih, katere smo lansko leto še gledali med saboj, a jim je kruta neizprosna smrt med tem pretrgala za vedno življenjsko nit. Naštevaj pač ne bodem vseh žrtev, ker tudi v pretečeni dobi je bila žetev smrti bogata, da prebogata. Spomnim naj se le onih mož, kateri so nam bili tako rekoč vzor, zvezda vodnica. Nenadomestljivo izgubo zavidala nam je smrt, ko nam je pobrala našega dičnega predsednika Vojteha Ribnikarja v najlepši, najkrepkejši moški dobi. Njega zasluge ne bom omenjal slavnej skupščini, vsaj je pač občne znano, kaj je bil V. Ribnikar. — Slična izguba zadela je slovensko učiteljstvo, ko je preminol in k večnemu počitku legel starosta slovenskih učiteljev, kristalni značaj, Andrej Praprotnik. Slava njiju in vseh umrlih spominu. (Slava! Slava! Slava!)

Vse delovanje upravnega odbora oziroma direktorija „Zaveze“ se je sukalo tako rekoč jedino le o podjetju „Knjižnice za mladino“. Predsedništvo imelo je radi tega dve seji in sicer obe v Dol. Logatci. Prva seja bila je v listopadu pret. leta, kjer se je tako rekoč sestavil proračun in drugo. Te seje udeležila sta se še razven ranj. Ribnikarja in moje malenkosti gospod Janko Leban, tedaj še kot načelnik ocenjevalnega odbora in gosp. Andrej Gabršček. Lepe nade so nas takrat navdajale, a žal da so bile le nade, ki se niso vresničile. Druga seja je pa bila meseca mal. travna, katere se je vdeležil tudi gosp. Funtek ter podjetju obljubil svojo pomoč. Celotno podjetje, katero je prekoristno za razvoj in napredek našega naroda, pa ni vzbudilo tistega navdušenja, tiste podpore, katero bi moralo. Bilo se je boriti z raznimi za-

prekami, in jedino nesebično požrtvovalnost gosp. And. Gabrščka nam je zahvaliti, da je sploh „Knjižnica za mladino“ na svetu. Gosp. Gabršček zasluži najtoplejšo zahvalo. Prva zapreka je bila pač ta, da je razpadel ocenjevalni odsek. Gospodje so se pač zbalili dela. Druga ovira je bila ta, da so nas zapustili slovenski pisatelji, posebno pisatelji-učitelji skoro popolnoma na cedilu, in da je prvi zvezek moral prinesiti nekaj prestavljenega in po tujem izvirniku spisanega, mesto kaj izvirnega. To nam je dalo veliko moralno zaušnico in razkrilo slovenskemu svetu našo golo revščino. Tretja ovira je bila, da so skoro istočasno s „Knjižnico za mladino“ zagledala druga slična podjetja, pa kar je posebno važno, izdavana od slovenskih učiteljev, beli svet! Četrta ovira je bila in je še ona mlačnost, s katero so slovenski učitelji in vsled tega slovenski narod, sprejeli novo podjetje. Ko bi vsak slovenski učitelj dobil le jednega naročnika, potem bi pač stvar stala na tako trdnih tleh, da bi se ne bilo bati za obstanek. Vsa čast onim gospodom tovarišem, ki so v resnici nabrali lepo število naročnikov.

Potem je poročal društveni blagajnik. Gospod Kernc toži, da se je malo društev odzvalo svojej dolžnosti ter poslalo „Zavezi“ določene prispevke. Vsled tega tudi blagajnik še ni mogel več odbornikom izplačati potnih troškov k odborovim sejam. Blagajnik apeluje na odposlance, naj bi delali na to, da bodo posamezna društva točneje storila svojo dolžnost. Sicer pa se je vzelo blagajnikovo poročilo na znanje; izvolili so se trije pregledovalci računov, ki so pa našli vse v redu in dali blagajniku absolutorij.

Potem je dobil besedo gospod urednik, da poroča o stanji „Zavezinega“ glasila. Poročevalec povdarja, da se podjetje duševno lepo razvija, a lahko bi se še vse bolj, ko bi ga učiteljstvo tudi v gmotnem oziru dovolj podpiralo. Žal pa, da se v tem oziru šopiri neka mlačnost, ki vtegne postati podjetju sčasoma celo nevarna. Čemu bi si tó prikrivali! Naročnina le prav neredno priteka in stari dolžniki so tako zanikerni, da se za opomine upravnistva še zmenijo ne! Radi tega ima urednik prav težko stališče, kajti tiskarna zahteva, (kar je popolnoma prav!) sproti svoj zaslužek in se brani list dalje tiskati, če se ji zaslužek ne izplača. Tudi so gospodje pri tiskovnem društvu že nejevoljni, da se stari dolg, ki znaša 2500 gld., nič ne zmanjša, kar pa bi se lahko zgodilo, ko bi dolžniki „Popotnikovi“ storili svojo dolžnost. Toda, ker ni upati, da bodo dolžniki z lepa storili svojo dolžnost, čast „Zaveze“ pa zahteva, da se v kratkem, če ne celo, vsaj deloma poravnava stari dolg pri tiskarni, pač ne bode kazalo drugega, kakor, da se proti zanikernežem odločno in resno postopa.

K temu predmetu so potem govorili gospod Rustija, ki je predlagal, naj bi se še enkrat vsi dolžniki opomnili na svojo dolžnost,

gospod Kuret, meneč, naj bi se za „Popotnika“ delala reklama po političnih listih z inserati . . . in drugi gg. delegatje. Vsi pa so pripoznali, da je stvar resna in da se mora zgoditi izdaten korak. Ko je še poročevalec pojasnil nekatere nebistvene razgovore, sta se oba predloga soglasno sprejela. Končno je še predlagal gospod Bezljaj:

1. Z ozirom na slabo gmotno stanje naj „Zaveza“ vsako leto pri občnem zboru priredi koncert ter vsaj 50% čistega dohodka odda svoji blagajni.

2. Okrajna učiteljska društva naj se naprosijo, da večkrat priredijo koncerte z dobrodelnim namenom, ter vsaj polovico čistega dobička naklonijo „Zavezi“.

Oba predloga sta se soglasno sprejela.

Gospod nadučitelj J. Rustja je potem predlagal, da se naj imenujeta častnima članoma „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ dva vrla moža, izvrstna in zaslužena šolnika, ki delujeta neumorno v povzdigo slovenskega učiteljstva in šolstva, profesor na mariborskem učiteljski, gospod Janez Koprivnik ter nadzornik, ces. svetnik, prof. Fran Vodopivec iz Gorice. Ta predlog je bil z viharnim odobravanjem sprejet. — Za njim je predlagal gospod Armin Gradišnik, da imenuj „Zaveza“ še tretjega moža svojim častnim članom, moža, ki ga pozna ves slovenski svet kot apostola češko-slovenske vzajemnosti in velikega prijatelja slovenskega učiteljstva, katero prijateljstvo je že v raznih prilikah dejanski pokazal — gospoda Jan Lego v Pragi. Z velikanskim navdušenjem je bil vsprejet tudi ta predlog.

Gospod predsednik je potem zborovanje zaključil. Vršiti bi se potem še morale seje posameznih odsekov, a pevske vaje so večino udeležencev odtegnile, tako, da se je zbralo le nad 30 šolskih vrtnarjev, ki so se prav živahno razgovarjali.

(Dalje prih.)

Občni zbor „Národne Šole“.

Letošnji občni zbor „Národne Šole“ je bil dné 18. kimovca zvečer v prostorih II. mestne deške šole. Običajnemu pozdravu predsednika Fel. Stegnarja na došle člane, je sledilo poročilo društvenega tajnika, ki slove:

Koliko besedi, koliko reklame gre mej svet, ko se snuje kaka nova reč, ko se prireja kratka veselica, ko se obhaja kaka slavnost!

In vender je mnogokrat ves napor, združen s takimi podjetji, le majhne, prehodnje vrednosti.

Naša „Národna Šola“ je tudi podjetje, ki že 23 let deluje — a le s tem razložkom, da njega djanja ne razglašujemo. Tiho in mirno se trudi društvo, da bi se šolstvo gmotno in vsled tega tudi duševno podprlo.

Morda ta tihota društvu ni na korist in zaradi tega po njem ne prihaja toliko pomoči šolstvu, kolikor bi je pri ugodnejših razmerah lahko bilo deležno. A kaj hočemo? Da bi se naš narod mogel pritegniti še k zdatnejšemu požrtovanju za izobrazbo mladine, izvestno bi bilo vse to drugače in bi se marsikaj zgodilo, kar se opušča.

Ker je pa narodnega davka na vseh straneh že preveč, zato se ni čuditi, da je „Národna Šola“ le bolj znana ožjemu krogu slovenskega učiteljstva in prav redki vrsti šolskih prijateljev.

Lahko torej rečemo, da sloni to društvo zgolj na ramenih slovenskih učiteljev in krajnih šol. svetov.

Koliko se stori za našo prekoristno družbo sv. Cirila in Metoda. Koliko vneme in skrbi imamo za ohranitev in varstvo svoje posesti! Opravičena je ta naša pozornost in utemeljena v naši domovinski ljubezni, v jednoti in celokupnosti.

Nič manja pa bodi naša in vseh Slovencev dolžnost, skrbeti za ožji dom in za bližnje rojake, osobito za domačo mladino, ki je nam izročena v odgojo in pouk. Naglašati, kako težavno je to delo, bi bilo odveč. Pospeševanje narodne izomike z vsemi mogočimi sredstvi pa ima svoje dobro, ki sega neizmerno daleč in utegne koristiti ob svojem času tudi našim sorodnim bratom.

Domačega dela imamo obilo in tega se moramo okleniti z vso resnobo, ljubeznijo in požrtvovalnostjo. Ker pa posamična moč tej veliki nalogi ne-ali težko zadostuje, združimo se v „Národni Šoli“, da skupno delamo na prospeh narodne prosvete. V tem smislu je naše, če tudi skromno društvo — kulturnega pomena.

Oprt na ta važen pomen, je odbor „Narodne Šole“ drage volje opravljal svoj posel ter se veseli uspehov, ki jih je dosegel, kolikor to kaže računski zaključek — in ki so jih častiti člani s pomočjo društva imeli v svojem trudapolnem poklicu. Poslovanje „Narodne Šole“ je z ozirom na namen mehanične narave.

Društvenikom je največ do tega, da v dōbi pomanjkanje hitro dobe potrebnih učil za šolsko mladino.

Tu velja: Dvakrat da, kdor hitro da.

Glede na to odboru ne pripadajo take dolžnosti, da bi se moral o njih še posebe posvetovati. Kakor je pouk načeloma tekom šolskega leta jeden in isti, tako se tudi razdelitev učnih sredstev enakomerno ponavlja.

Odborova opravila se torej vrše v vedno istem tiru. Le v važnejših vprašanjih shaja se odbor v posvetovanje, da se seznani z gospo-

darskimi razmerami, da določuje nekatere podpore, da pritrdi odredbam, in da ukrene, kar navadnim potom ne gre reševati.

Ker je razprodaja po „Národní Šoli“ na svitlo danih knjižic popolnoma zaštalala, mislil je odbor, da je najbolje razdeliti jih mej šole; osobito se je to zgodilo s Funtkovim „Zabaviščem“, ki ga je družba sv. Cirila in Metoda priobčila v pravi celoti t. j. z napevi, nabranimi in zloženimi po marljivem sotrudniku v Gorici, g. Ivanu Mrcinu, podporniku „Národne Šole“. Hvaležno naj omenjamo društvenih dobrotnikov, ki „Národní Šoli“ neposredno naklanjajo vsako leto znatno podporo 200 gld. in ti so:

Visoki deželni zbor, slavno mestno starešinstvo in slavna kranjska hranilnica, slavna kmetijska posojilnica za ljubljansko okolico; zadnja je tudi ustanovnica:

Posredna dobrotnica „Národní Soli“ je tudi Vrhniška posojilnica, ki je za tri ljudske šole vrhniškega sodnega okraja vplačala 30 gld.

S pritrdilom dotičnih šolskih voditeljev, uknjižili so se trije ustanovni deleži za dotične šole. Lepšega in boljšega darila naše posojilnice ne morejo voliti; zato naj bi učiteljstvo povsodi, kjer so posojilnice uže ustanovljene, prosilo za jednake podpore na korist ljudskemu šolstvu. Koliko pomoči bi bilo to za „Národno Šolo“, ko bi vsaka posojilnica bila ustanovnica našega društva.

V minolem letu so torej postale ustanovnice ljudske šole:

Šmarjeta na Dolenjskem, ki je plačala drugi rok 10 gld., Šentjernej na Dolenjskem I. in II. razred. vsak po 20 gld., Staritrq pri Poljanah po dr. Juriju Šterbencu z 20 gld., Polhov Gradec in Preserje po 10 gld. Borovnica, tretja ustanovnica prvi rok, Dobrava in Trnovo, vsaka po 20 gld. Za Polhov Gradec, Preserje in Borovnico je plačala Vrhniška posojilnica.

Ako se spominjamo še tekom leta umrlih društvenikov gg. Mateja Močnika, Vojteha Ribnikarja, Leopolda Urbasa kot dobrotnika, in bivšega mnogoletnega odbornika Andreja Praprotnika, zabeležili smo najvažnejše dogodaje iz društvene kronike. Ohranimo milim ranjeim blag spomin, zahvalimo in priporočimo se društvenim dobrotnikom in vnemajmo se za svoj težavni a lepi poklic in ne pozabimo gesla: V družbi je moč in napredek.

Is poročila blagajnika J. Dimnika se je čulo, da ima „Národna Šola“ letos že nad 1000 gld. ustanovnine, da so drugi dohodki odvisni od večjih in manjših naročil čast. članov, da ima le štiri stalne dobrotnike in sicer: „Slavni deželni zbor kranjski, slavni mestni zbor stolnega mesta Ljubljane, slavno kranjsko hranilnico in slavno posojilnico ljubljanske okolice, katera se vsako leto spominja tega tako blagodejnega društva s kakim prispevkom.“

Predsednik izreče vsem tem korporacijam v imenu obdarovanih revnih šol najpristrčnejšo zahvalo.

Ko je predsednik pojasnil še nekatera vprašanja, tičoča se blaga in naročil, prešlo se je k volitvam.

V odbor so voljeni: Stegnar Feliks, načelnik; Raktelj Frančišek, njega namestnik; Dimnik Jakob, blagajnik; Cepuder Josip, tajnik; Borštnik Ivan, Kecelj Alojzij, Krulec Ivan, Režek Juraj in Trošt Frančišek odborniki. Nato je predsednik zaključil občni zbor, srčno želeč, da bi „Národna Šola“ процvitala ter donašala onega sadu, kojega v resnici od nje pričakujemo.

Cepuder, tajnik.

Listek.

Ivan baron Kobencelj,

deželni glavar Kranjski.

Spisal **Jakob Dimnik.**

(Konec.)

II.

Bil je prav lep jesenski dan. Solnce se je pomikalo vedno naprej na nebni svod ter trosilo tople pramene na zemeljska tla. Vse je hitelo na prosto radovat se krasnega dné. Le car Ivan bil je, kakor uže navadno koncem življenja svojega, danes še posebno otožen, sam ni vedel čemu; tesno bilo mu je v prsih, kakor bi slutil, da se v njegovem dvoru kuje zarota zoper njegovo življenje. Ni se mu ljubilo ni jesti ni piti. Tudi govoril je ta dan izvanredno malo. Zamišljen hodi po sobi gori in doli. Le zdaj pa zdaj pogleda skozi okno na grajski vrt. Tu zapazi Kobencelja šetajočega se po krasnem parku. Dolgo časa gleda za njim. Na misel pride mu prvi sestanek z njim in nehoté blagruje cesarja Maksimilijana, da ima tako zveste in udane poslance, kakeršen je Kobencelj. Koliko na slabšem je on, ki ima sicer nebroj v lice zvestih in odkritosrčnih, a za hrbtom zavistnih in kovarnih opričnikov. Premišljujočega to in tako poloti se še bolj górgjupa žalost, in da bi imel priliko, pregnal bi jo — kakor je to pogostoma činil — z moritvijo.

Kobencelj seveda ni videl carja; z duhom bival je daleč v domovini svoji. Bil je tako zamišljen, da ni opazil, kdaj je prišel, polagoma korakajoč, na drugi konec sprehajališča. Tu obstoji in se ozira na okrog. V bližnjem „kiosku“ bila so vrata na pol odprta. Kobencelj pogleda notri in uzre carjevega kancelarja, točaja in mnogo opričnikov. Bil je preplemenitega značaja, da bi na skrivnem poslušal, kaj se pomen-

kujejo notri. Obrnil se je in hotel oditi. Nehote začuje sumno šepetanje. Kobencelj obstane in posluša. „Vzemite to steklenico“ pravi carjev kancelar točaj, „in zlijte jutri to tekočino v čašo carjevo in njegovega sina! Uspeh je zagotovljen. Ker bodo poslanci tujih držav pri dvoru obedovali, bode vsakdo sumil, da je jeden izmej tujih gostov otroval carja in sina njegovega“.

Dovolj je slišal Kobencelj. Obrne se proti svojemu stanovanju, premišljuje, kako bi preprečil to grozodejstvo.

Drugi dan bile so gosti. Carju bil je odločen prvi prostor, poleg njega pa njegovemu sinu. Zraven obeh sedeli so poslanci tujih držav in nadalje domači dvorniki. Jedli so iz zlatih okrožnikov ter pili najdražja in najboljša vina iz čaš, okovanih z biseri in demanti. Car imel je tisti dan pred sabo najlepšo čašo, iz koje je le pri najslavnejših gostijah pil. Točaj stopi k njemu ter mu naliže penečega vina. Roka se mu trese in barve spreminjajo se mu po obrazu. Ivan prime za čašo, uže jo nese k ustam — hoče piti — kar stopi nanagloma Kobencelj k njemu, prime ga za roko, rekoč. „O, ne pij, ljubljeni car, na dnu te zlate, dragocene čaše čaka te smrt, kajti vino je otrovano!“

Kakor orel bliskne Ivan z očmi po svojih opričnikih. Kancelar in točaj obledita liki zid, malo da ne omedlita, kajti vedela sta, da jima gre za življenje.

„Kancelar in točaj“, zaupije car s tresočim glasom, „izpraznita to čašo na zdravje svojih malopridnih pajdašev!“

Lopova padeta pred carja na kolena, proseč ga milosti. Car, ta dan nenavadno milostljiv, prizanese jima na prošnjo Kobenceljevo smrtno kazen, a pošlje ju v prognanstvo.

Misliti si moraš, blagi čitatelj, kako je bil car Kobencelju hvaležen, ker je otel življenje njemu in sinu njegovemu. Vse mu je dovolil, kar je le želel, seveda tudi vse prednosti glede trgovinske zveze z rimsko-nemškim cesarstvom. Poleg mnogih drugih dragocenostij, podaril mu je tudi ono biserno čašo, iz koje je prežala smrt na njegovo življenje.

V poznejših letih pridejali so potomci Kobenceljevi čašo v svoj grb in še dandanes pripoveduje ti ljudstvo, naseljeno v okolici gradu Predjamskega, o tej čaši, koja spominja, kako je naš slavi rojak in deželni glavar Kranjski otel življenje ruskemu carju Ivanu IV. Groznemu in sinu njegovemu Fedor Ivanoviču.

Na grobéh.

Vseh mrtvih dan!

Bledó trepeče nad grobovi

Tisoč svetil,

In križe, kamne vrh gomil

Jesenski venčajo cvetovi —

Vseh mrtvih dan!

Gregorčič.

Grez ovenelo, mrtvo polje brijejo jesenski vetrovi. Na nebu — nizko, malone pri zemlji, — visijo sivi oblaki. Mrzlo je. — Listje dreves je že večinoma odpalo. Gole veje zró ravnodušno v nebó, sanjajoč o zlati pomladi, in o pticah, katere so žvrgolele za poletja v vejah. A zdaj jih ni! — Le ciprese so zelene. V nizko povešenem listju se glasi tajen šepet nalik pesmi žalostinki. . .

Kako sem sam! Koliko različnih obrazov, kako raznovrstni ljudje šetajo krog mene, — a vendar sem tako osamel. Vsi oni tovariši in prijatelji, katere sem ljubil, vsi oni so mrtvi, — mrtvi. Mir jim, mir jim! — — —

Kako živo je danes na pokopališču, na kraju mirú in večnega pokoja! Neštevilno lučie brli na grobovih, koje so prižgale žalujoče vdove in potrte sirote, milemu pokojnemu reditelju. Prihiteli so, obiskat grobov, obiskat onih, ki spé tukaj vekovečno spanje, ki so rešeni spon, koje nas potiskajo v prah, ki so rešeni bēde in rev življenja učiteljskega. Marsikatero obličje je rosno, — porosile so je pekoče solze. Zakaj, zakaj? Oni, ki tukaj spijo, so rešeni. Rešeni so borb in pez življenja. Zakaj tedaj plakati. Solze živim, solze onim, ki trpé bēdo, ki so nesrečni v svojem stanu ter nimajo toliko, da bi preživelí sebe in svojce. Njim te solze! . . A onim, ki spé v črni zemlji, onim — mir! — — —

Pred skromnim spomenikom, stoji črnoblečena gospa in plaka. Tik nje pa stoji kako šestletno dekletce ter vpraša najivno, turobno zroč v jokajočo mater: „Zakaj pa oče ne vstane, ako tukaj spi? Saj ti in jaz in Mirko vstanemo vsako jutro“.

Slušam in v duši mi zvené besede pesnikove:

„Kako zašlo si ti na grob,
Ti malo, ti neskrbno dete?“

Tam ob zidu pa so grobovi brez križev, brez lučij. Le tu in tam plaka kaka sirota, koji stresa mraz tanko odeto telo. Mir tudi tem, mir! — —

Čez ovenélo, mrtvo polje brijejo jesenski vetrovi. Na nebu nizko, malone pri zemlji, — visijo sivi oblaki. Mrzlo je. . . Listje dreves je že večinoma odpalo. Gole veje zró ravnodušno proti nebu, sanjajoč o zlati pomladi, o pticah, katere so žvrgolele za poletja v vejah. A zdaj jih ni! — Le ciprese so zelene. V nizko povešenem listju se glasi tajen šepet nalik pesmi žalostinki. — — Vsi oni, katere sem ljubil, kateri so me ljubili, so mrtvi, . . . mrtvi!

Tudi ti, tudi ti, predragi prijatelj in tovariš, že spiš tam nekje na majhnem pokopališču borne gorske vasice.

Lani je bilo, — sredi vinotoka. Šetala sva na polju, kojemu že je vtisnila jesen svoj uničujoči pečat.

V zraku je letela jata ptic. Selile so se v južne kraje. Pokazal si proti nebu in tiho djal: „Glej, kako bistro, kako ponosno hité proti jugu. A marsikatera bode na poti omagala in prihodnjo pomlad je ne bo več nazaj. — — Tako smo tudi mi. Kako ponosno, s kakimi upi in nadami stopamo v življenje. A čestokrat, žalibog, omagamo v borbah za vsakdanji kruh — za naš grenki učiteljski kruh. Zavejejo ledeni vetrovi, nesreča, sovraštvo nam stavi na pot razne zapreke in — omagamo. S strtimi jadri prijadramo v lukó miru, — v grob“. Z roko si mahnil po zraku, kakor bi hotel odgnati te neprijetne misli in zakašljaj si otlo. — —

Štirinajst dni potem pa smo te spremili v lukó miru, na — pokopališče. Mir ti, mir! — —

— — — — —
Čuj te zvoke! Kako mi segajo v srce! . . . „Dona eis pacem aeternam, Domine“. Daj jim mir in pokoj! . . .

* * *
Mir vam vsem, ki ste se borili z menoj za iste uzore, ki ste stali z menoj v istih vrstah ter ste pali pred — menoj. . . Ko besní vihar, pade ta ali oni dob, nemara vsi, — nemara ostane ta ali oni. A ta je osamel. Povesi svoje listje. Osrčje mu začne razjedati uničujoči črv, dokler tudi njega ne podere. Dà, dà, kmalu pridem za vami, kmalu podere tudi mene vihar, — kmalu, kmalu!

* * *
Iz daljave, iz visokih lin mestnega zvonika mi udarja na uho zvonjenje. Kako turobno zvené glasovi zvonóv v mrzlem, z meglo napolnjenem zraku. In jesenski piš raznaša te glasove daleč, daleč ter priča o njih, koji spé nevzdramno, večno spanje. . . A tam v daljni

gorski (vasici, v nizki s siamo kriti kočici kleči pred staro podobo Matere božje sključena učiteljska vdova, prebira mej prsti debel molek ter žalostno šepeta: „Mir mojemu ljubemu možu, mir vsem učiteljem, ki so šli letos v deželo miru. . .“

Čez ovenélo, mrtvo polje brijejo jesenski vetrovi. Na nebu, — nizko, malone pri zemlji, — visijo sivi oblaki. Mrzlo je. . . Listje dreves je že večinoma odpalo. Gole veje zró ravnodušno v nebo, sanjajoč o zlati pomladi, o rojih ptic, katere so žvrgolele za poletja v vejah. A zdaj jih ni! — Le ciprese so zelene. V njih nizko povešenem listju se glasi tajen šepet nalik pesmi žalostinki. . .

Na grobovih trepečejo luči. . . Iz daljave pa doné zvonovi — — Vsi oni, katere sem ljubil, kateri so me umeli, vsi oni so mrtvi, — mrtvi. . . Mir vam vsem, mir vsem!

Tudi jaz pridem za vami, že skoraj, . . . že skoraj. . .

Nad grobovi šumé ciprese svojo pesem žalostinko.

Oh, kaj smo mi? Umbra sumus et pulvis. Prah smo in pepel, in sence, ki begamo nekoliko časa po dolini solz, da potem izginemo brez sledu, brez sledu! — — —

Književnost.

„Glasbena Matica“ je razposlala ravnokar svoje za leto 1895. izdane muzikalije in sicer: Scherzo, Intermezzo in Valček za klavir zložil K. Hofmeister ter pet zborov namreč „Občutki“, moški zbor s samospévom za bariton, zložil Jakob Aljaž; „Pomlad in jesen“, moški četverospév, zložil in „Iliriji“ posvetil St. Pirnat; „Kitica“, mešan čtetverospév, zložil Ant. Foerster; „Žalost“, osmeroglasen mešan zbor, zložil Stanko Pirnat. Gosp. župnika Aljaža, znanega podpornika „Glasbene Matice“ in unetega prijatelja glasbe, so gore, mej katerimi živi, navdušile, da jih opeva v prav lepem na doslej navadni način zloženem zboru z baritonovim solom. Gospod Pirnat se je s svojim zborom „Žalost“ že v nekem koncertu „Glasbene Matice“ občinstvu predstavil. Za tekst si je izbral ljubeznjivo in po svoji preprostosti jako poetično narodno pesem. In posrečilo se mu je jako dobro, zadeti tudi v glasbi isti preprosti, ljubeznjivi ton. Prvi, v premenjeni obliki se ponavljajoči zborov del je pristna ljudska poezija. Srednji del, najprej ženski zbor, potem osmoglasen z zategnjenim kakor iz daljine prihajajočim zvonovim tonom nad temo, zanima se posebno radi modulacije (maggiore in minore, potem tonovi načini v terciah), radi lepe polne harmonije in jako lepega zvoka. Po zlogu se ta del ne zлага povsem z začetkom. Besedila pač ni smeti popolnoma žrtvovati lepoti zvoka in glasbe; radi glasbe tudi ne kaže kaj tako neznatnega, kakor tu „Oj lesketala očca sta itd.“ tolikrat ponoviti. To isto moti tudi na nekem mestu popolni utis jako lepega,

v harmoničnem oziru prav interesantnega, že na moderni način zloženega zbora istega skladatelja „Pomlad in jesen“ (posvečen kvartetu „Ilirija“), namreč nekako komično ponavljanje: Ko rod iz roda se rodi, rodi. Kako mora umetnik misliti o razmerju mej besedilom in glasbo, pa pri tem ceniti pesnika, to se vidi iz Foersterjeve „Kitice“. Lahko se zibajoče, tu in tam pretrgano osminsko gibanje vzdružuje jednotnost celote: popolnem zaključenih kitic ni. Vrh tega se ne ponavlja nič nevažnega, kar je važno, povdarja glasba sama (je dragi doma, tisoč pozdravil mi zapoje na glas, kjer se povzdiguje do a in b) naravna, neprisiljena, raznovrstno pestra harmonija — iz kratka: to je delo, ki se vredno postavlja na stran istega skladatelja „Ljubici“, pač najlepšemu biseru slovenskih zborovih kompozicij. — Skladbe gosp. K. Hoffmeistera so že za jako izurjene igralce, sposobne za sleherni salon.

Čehovina, slavnega sloveskega junaka-vojaka, je v „Südsteirische Post“ v nemškem jeziku zanimivo opisal, g. Janko Leban, nadučitelj v Begunjah pri Cerknici. Ti podlistki izidejo tudi v posebni knjigi z junakovo podobo na čelu. Kdor jo želi imeti, naroči si jo pri g. pisatelju. Stala bode 1 K. in izide še tekom tega meseca. Posebno primerna bode ta knjižica za mladino na srednjih in vojaških šolah. Zato ji je pisatelj za dijake znižal ceno na 40 kr., ako se naroče v obilnejem številu na-njo. Želimo ji obilo naročnikov!

Družba sv. Mohorja razpošilja ravnokar letošnje knjige. Šest jih je, kakor po navadi, da slovensko srcé zatrepeta veselja in ponosa, ko jih ogleduje rodoljubno okó. — Letos šteje družba že **72.097 udov**, kar je neverjetno ogromno število za mali narod slovenski. S ponosom lahko pokaže na to družbo slehern Slovenec in reče tujcem: Evo je, naš ponos, pokažite pa še vi kaj enakega, če tudi ste mogočni, bogati in vas je silno veliko! Letos jo družba napredovala za 6235 udov: novih udov je bilo 11.746, a 5511 jih je bodisi umrlo ali odstopilo. — Ker družba takó napreduje, lahko doživimo l. 1900. tudi 100.000 udov! — Razun v videmski nadškofiji poskočilo je število udov povsod drugod. V Ameriki je 555 udov. Letos je prvič zastopana Afrika, kjer ima družba 207 udov. — Evo, naj živi Slovenec kjerkoli, povsod ga veže mili slovenski jezik na staro domovino. Knjige so sledeče: 1. Zgodbe sv. pisma (2. sn.); 2. Sv. Jožef (molitvenik); 3. Umna živinoreja (II. knjiga); 4. Naše škodljive rastline (4. sn.); 5. Pod lipo (knjiga za mladino) 6. Koledar.

Naši dopisi.

Z Goriškega. Dan na dan prihajamo bliže do resničnosti izreka, da Slovenec nima sreče. Ne le to, da nam gre pri vsakem politiskem vprašanju piškavo, ampak tudi blede žena preti nam vedno s svojo nenasitljivostjo: mož za možem legajo v temni grob. Zadnja taka žrtva bil je učitelj-trpin in ob jednom nadarjen muzik Hrabroslav Volarič. — Škoda za tak talent, da se je udal stanu, kojega bogovi črtijo. Tukaj na Goriškem čutimo posebno ves srd bogov, kjer mora učitelj živeti sebe in svoje s sramotno plačo, v posmeh navadnemu kramarju, sodnijskemu in davk. slugi. Da bi se bil pok. Volarič posvetil izključljivo muziki ali vsaj takemu stanu, da ne bi bil moral požirati vsa zla, ki mučijo človeški rod, lahko bi še mnogo let živel in osrečeval slovenski narod s svojimi umotvori.

Kdor ga je videl na zadnjo uro, videl je, kako težko mu je bilo zapustiti nepre-skrbljene otročice in zakaj? Tu je vprašanje, ki je more rešiti le od bogov obsovraženi učitelj-trpin. Da bi se bil posvetil kakemu drugemu stanu, bilo bi bolje tudi iz družih ozirov, ne le iz materijalnih. Poglejmo si učitelja! Ves dan ima skrbí s šolo, v svobodnih urah s pripravami in popravljajem nalog, s pisarijo, spojeno z vodstvom itd.; ali je

mogoče, da bi imel kako veselje do bodisi tudi najbolj priljubljenega predmeta? In če ima še orglarstvo ali tajništvo na rami? To dvojce mu sicer koristi pri sedanjih sramotnih, učitelja ponižujočih plačah. Kdo bi mogel trditi, da bi taki odnošaji ugodno delovali na telesno in duševno zdravje? Saj imamo dovolj žalostnih slučajev. Imamo učiteljev, ki so že pri 20. (nekdo pri 19.) letu službe osiveli in se tudi drugače telesno pokvarili, in taka reva naj služi še 20—25 let, da pride do cele penzije?!

Kako in kdaj naj se torej učitelj izobražuje, ne le za svojo posebno stroko, ampak tudi za svoj stan? Zvečer si mora privoščiti par uric počitka. O četrtnih popoldne orglavec porablja čas za vežbanje in prepisanje kakih not; tajnik ima še posebej dovolj pisarije. Ob nedeljah je orgljanje in opravilo s pevci; ob velikih praznikih se mora udeležiti oficijev — kakor Veliki teden itd. No, kdaj ima časa učitelj za kaj posebnega? O počitnicah?! O ne, takrat še le ga uprežejo prav pošteno — pri vojaških vajah. Ne, ne preostaja mu časa! Slednjič prasha bi še rad, imamo-li učiteljii kakega zagovornika? Do zadnjih časov bili so postavodajalni krogi zoper vsako zboljšanje, v sedanjem času pa so skrpali tako zmes, da je visoka vlada pri najboljši volji ni mogla predložiti Njeg. Vel. v potrjenje. Potemtakem ni čuda, da se je učiteljstva poprijela neka zbežanost. Zakaj tako nasprotstvo, ko vendar nikdo ne more očitati učiteljstvu, da ni narodno?

Dal Bog, da bi se skoro spremenili ti odnošaji, ki niso v čast ni učiteljskemu stanu samemu, ni onim, ki bi morali skrbeti za ta stan.

Iz kamniškega okraja. Naše učiteljsko društvo je imelo zborovanje določeno na dan 3. vinotoka t. l. v Sv. Gothardu. Ker je vreme že zjutraj slabo kazalo in se je pozneje v skrajno neprijazno razvilo, udeležilo se ga je le 7 učiteljev in jedna učiteljica. Pridružil se nam je še g. Črnagoj iz Izlakov ter pozneje g. Čerin iz Toplic, koja smo prav pri srčno pozdravili. Ker je bil zadržan i celi generalštab* nesmo redno zborovali, a pota i nesmo hoteli zastoj napraviti, referiral je g. Tomaž Petrovec: „Učitelj, učitelj odraslemu narodu.“ Jedro njegovemu stvarnemu referatu, kojega priobči v „Učit. Tov.“, je: Upliv na omejitve žganjepitja, ustanovitve bralnih društev, iz katerih naj se izcimijo pevska društva.

Na to nam je razjasnjeval g. Srečko Malenšek več samostalnih predlogov, o kojih smo se sicer živo razgovarjali, a radi označenega ne sklepali. Ker so ti važni in se do prihodnjega zborovanja lahko temeljito prerešetajo, jih tu navajam:

- 1.) Vsak učitelj naj bi zaznamoval nekaj spisnih in pravopisnih nalog, koje uporablja ter jih pri prihodnjem zborovanju povedal, da bi tako nastala neka praktična zbirka, koje bi se učitelj lahko posluževal.
- 2.) Primeren referat bi bil: Lavtarjev računski stroj in njegova metoda.
- 3.) Kako bi se morali poodčitavati šumevci, da bi jih otroci ne zamenjavali. Isto velja o sikavcih, zobnikih d, t, ustnikih b, p in goltnikih g, h, k.
- 4.) Natisnile naj bi se stenske table za slovnico.
- 5.) Šolske učne knjige naj bi se zboljšale ter pripravile primerneje slovnice.
- 6.) Za društvena zborovanja in konference naj se ponudijo taki poročevalci, kateri obljubo drže, da se ne bode mislilo: učiteljstvo našega okraja spi. Da pa ne bode kake zamere, naj pripomnim, da to i poročevalcu tega zborovanja velja.
- 7.) K povzdigi petja naj bi se založila kaka primerna knjiga partitur, slična hrvaškemu „Kolu“. V prvi vrsti poklicana je v to naša vrlo napredujoča „Glasbena Matica“. Ker se pa pri muzikaličnih izdavanjih redno toži o zgubi, naj bi ona povabila slovenski svet v prednaročbo in gotovo bo šlo. Iz tega je gradiva za prihodnjo zborovanje dovolj, želimo si le lepšega vremena in polnoštevilne udeležbe!

Iz radovljjskega okraja. († Š. Hrovat.) Gospod Šimen Hrovat, pomožni učitelj v Lešah, je umrl dné 12. mal. srpana t. l. na svojem domu v Rodinjah pri Breznici. — Ranjki se je porodil v Begunjah l. 1840. S pomočjo blagodušnih dobrotnikov se je toliko izobrazil, da je postal spreten orglavec, občinski tajnik in da je zamogel nameslovati tu in tam kako manjkujočo učiteljsko moč. Vestno in popolnoma zadostujoč je služboval več let na Breznici, v Lescah, v Begunjah in slednjič v Lešah.

Povsodi so ga radi imeli, posebno radi njegove mirnosti, ponižnosti in skromnosti. Tako malo potreb je poznal, da je pri silno pičli plači prištedil nekaj premoženja. V zadnjih letih se ga je lotila mučna želodčna bolezen ter ga tudi spravila pod zemljo. Zapustil je ženo in že omoženo hčer. Na dan pogreba mu je zadnjo čast izkazalo mnogo občinstva, gg. župnika iz Breznice in Leš in mnogo učiteljstva; vrli brezniški pevci pa so mu zapeli 3 nagrobnice. — Naj v miru počiva! — *Simon.*

S Police pri Višnjigori. Dne 25. vel. srpana 1895. je po dolgi, mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče mirno v Gospodu zaspala Marjeta Dremelj soproga učitelja, stara še le 23 let. Bila je popolnoma v božjo voljo udana ter vse bolečine jako voljno prenašala. Pokojna je bila prav pridna in marljiva gospodinja, mati dveh otrok in učiteljica ženskih ročnih del. Bila je v obče priljubljena in od vseh mnogo spoštovana. Pogreba dne 27. vel. srpana se je udeležilo več gg. učiteljev, šolska mladina in mnogo drugega ljudstva. Pokojne mož se presrečno zahvaljuje domačemu p. č. g. župniku za obilni trud in prijaznost, katero je blagovolil skazovati v bolezni in ob času pogreba, č. gg. pevcem od D. M. v Polji in Višnjagorskim za jako ginljivo in izvrstno petje pred šolo, v cerkvi in na pokopališči; potem vsem, kateri so se pogreba udeležili. Žalost, katera je zadela moža in njene sorodnike je nepopisljiva. O, veliko prerano umrla ranjca Marjeta, ostanesh nam vsem v vednem spominu, ter voščimo, Bog Ti daj večni mir in pokoj in večna luč naj Ti sveti!

Ivan Dremelj, učitelj.

Vestnik.

Osobne vesti. Izprašana kandidatinja gđc. Roza Pirkovič je imenovana prov. učiteljico v Polhovem Gradcu. Gđc. Kovačič Terezija, izprašana učiteljska kandidatinja je dobila začasno učno službo na jednorazrednici v Goričah pri Kranji, gđc. Ema Petsche pa začasno drugo učno mesto na dvorazrednici v Selcih. Gđc. Leopoldina Rozman, stalna učiteljica v Selcih, je dobila tretje učno mesto na štirirazrednici pri D. M. v Polji, gosp. Valentin Zavrl, stalni učitelj v Stopičah je dobil nadučiteljsko službo v Begunjah pri Radovljici, izprašan učiteljski kandidat g. Milan Gustin je dobil začasno četrto učno mesto na štirirazrednici na Jesenicah, g. Vilibald Rus pa namestuje na štirirazredni deški šoli v Kranji g. Hinka Podkrajseka, ki je začasno v službovanji pri c. kr. državnih strokovnih šolah v Ljubljani; nadučiteljsko mesto v Koprivnici je dobil g. Josip Perc iz Svetlega Potoka; g. Ivan Bajc je postal nadučitelj v Polhovem Gradcu, g. Andrej Cvar iz Ložkega Potoka, je dobil stalno mesto učitelja-voditelja v Velikih Poljanah; g. Rajko Mežan sê Svete Gore pride v Hotič, g. Franc Ivlavc, učitelj v Leskovcu, je dobil II. mesto v Ratečah; gospa Amalija Koncilija, učiteljica v Dobrniču je dobila IV. mesto v Žužemberku.

Prvi letošnji učiteljski večer, bode v sredo dne 6. listopada v klubovi sobi „Pri slonu.“ Poročali bodo gg. J. Dimnikin E. Gangl, o češko-slovanski narodopisni razstavi v Pragi, in g. J. Krulec „Nekaj o učiteljskih izpitih v začetku preteklega stoletja.“ Začetek ob 8. uri zvečer. Vabijo se tem potom vsi udje in prijatelji „Slovenskega učiteljskega društva.“ Tovariši in tovarišice, pokažimo, da se zavedamo svojega stanu in poklica ter delujmo pri vsakej priliki s „zdrženimi močmi“ za napredek ljudskega šolstva in blagor učiteljstva. Čim bolj se bomo zbirali in družili, kadar se razpravlja o ljudskem šolstvu ali pa o naših pravicah, tem preje bomo dosegli tisti cilj, po katerem vedno tožimo t. j. veljava in ugled ljudske šole in ljudskega učiteljstva, kajti le v družbi je moč in napredek! — Prijatelji naši dobrodošli!

Ivan Filipovič †. Iz Zagreba smo dobili prežalostno brzojavno poročilo, da je dični Ivan Filipovič dne 29. vinotoka umrl. Več o tem velezaslužnem hrvatskem šolniku v jedni prihodnjih števil; za danes izražamo iskreno sočutje vsega slovenskega učiteljstva „Pedagoškemu književnemu zboru“ in sploh vsemu hrvatskemu učiteljstvu na tej prebitki, nenadomestljivi izgubi!

Za „Učiteljski konvikt“ je podaril g. Janko Krulec, učitelj v Ljubljani **2 K.** Bog povrni!

Solske vesti. — Ministerstvo za uk in bogočastje je imenovalo v izpraševalno komisijo za ljudske in meštanske šole v Gorici z italjanskim in slovenskim učnim jezikom t. j. do konca š. leta 97./8.: Za načelnika Tilha dr. Schreiber-ja š. svetnika, deš. š. nadzornika in ravnatelja velike realke; za načelnikovega namestnika: Franciška Hafnerja, ravnatelja ženskega izobraževališča. Ude komisije: Franciška Vodopivec, ces. svetnika, okr. š. nadzornika in glavnega učitelja; glavne učitelje: Jožefa Motza, Vikt. Bežeka in Miklavža Ravalica, gimnaz. profesorja in okr. š. nadzornika Jožefa Culota; profesorje realke Franciška Plohla, Ferdinanda Seidla in Alojzija Möstla; vadnična učitelja Ivana Mercina in Karola Travana, in učitelja telovadbe Alojzija Kurschena.

Učiteljstvo in volilna pravica. Okr. glavarstvo logaško je z odlokom z dné 15. t. m. št. 15,238, prošnji „društva učiteljev in učiteljskih prijateljev“ glede priznanja volilne pravice definitivno nastavljenemu osebju v tem smislu ugodilo, da bode morala biti skrb dotičnih učiteljev samih, da se pravočasno oglase pri županstvu v to svrho, da ne sprejmejo v volilski imenik, oziroma vložijo pri županu svojo reklamacijo, ako bi se jim ta pravica odrekla.

„Zavezi slovenskih učiteljskih društev“ je gospod Jan Lego, odlični prijatelj našega naroda in pospešitelj češko-slovenske vzajemnosti, pisal tole pismo: Slavna „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ me je o priliki letošnjega zborovanja imenovala svojim častnim članom. Brzjavno poročilo o tem odlikovanju me je res iznenadilo, ker predobro vem, da moje zasluge niso tolike, da bi bil v sanjah smel kaj sličnega pričakovati. Vse, kar sem za pospešitev vzajemnosti mej slovenskim in češkim učiteljstvom, oziroma šolstvom storil, je v mojih očeh tako neznatno, da moram vzrok tistega odlikovanja iskati le v veliki hvaležnost, ki je jeden izmed mnogih krasnih značajev slovenskega naroda. Vsa moja dela na tem polji so sicer v lepih začetkih, pa vendar le v začetkih. Da se pa dovrše, s tem zagotavlja me rodoljubje, navdušenost in vstrajnost slovenskega učiteljstva. Največ važnosti pa pripisujem knjižnici za mladino, ker sem po najnovejši zgodovini češkega naroda prepričan, da more narod le takrat tujih uplivov prost biti, svoj in krepak postati, ako se odgoji v čitateljski narod. Če tedaj doživim takega razvoja slovenske književnosti za mladino, da bode imela vsaka slovenska šola svojo knjižnico, ne samo za nežno, ampak tudi za odraslo mladino, naj srečnejšega bodem se čutil ter si rekel: Zastonj nisi deloval! Da se to v malo letih uresniči, želim si najiskrenejše za slovenski narod. Zahvaljujoč se vsem učiteljem kar najtopleje za njihovo naklonjenost, s katero so me toliko odlikovali, sem Vašemu blagorodju ves udani Jan Lego.“

Českoslovanska narodopisna razstava se je dné 23. vinotoka slavnostno zaključila. Zadnji trenotek prišlo je še 82.699 obiskovalcev, tako da je razstavo obiskalo vsega skupaj 2.065.337 oseb, katere so vstopnino plačale. Bog živi tako navdušeni in požrtvovalni narod!

Matice Slovenske predsedništvo: prof. Fr. Levcec predsednik; dr. Fr. Lampe in župan P. Grasselli podpredsednika; kanonik Sušnik ključar.

Nova učiteljska izpraševalna komisija v Mariboru je za prihodnje tri leta sestavljena iz sledečih gospodov: H. Schreiner (ravnatelj), F. Janežič in L. Lavtar (namestnika), J. Koprivnik, dr. Bežjak, Fr. Kaufman, A. Hesse, R. Markel, E. Leske, G. Majcen, J. Marin in J. Fistravec.

Katoliški duhovnik v novi šoli. Povodom cesarjevega rojstnega dné je bila v Šiflingu v Lavantski dolini na Koroškem ljudska veselica, prirejena od tamošnje požarne brambe in šolske mladine. Slavnostni govor je imel ondotni duhovnik z imenom Konrad Baumgartner, iz čegar govora povzamemo sledeče zanimive besede: Naš vladar je katoliški vladar, kateri je vsem svojim podložnikom lahko za vzled, kot zvesti izpolnovatelj katoliških dolžnosti. In ta katoliški vladar je sedaj obstoječe šolske postave sankcioniral. Ta postava torej ne more biti slaba. Vsi oni, kateri smatrajo sedanje šolske postave in sedanjo šolo kot brezversko, greše nad katoliško zavednostjo našega svetlega vladarja, obtežje učiteljem še bolj njih trnjevo delovanje in hujskajo velik del pobožnega ljudstva proti šoli, proti učiteljem. Izpolni vsakdo, ki je poklican vzgojevati in poučevati šolsko mladino, svojo dolžnost, in kmalo bode zginil strah o brezverski šoli in šola kakor cerkev bodeta kmalu složno in mirno delovali in korist in blagostanje občine. — a.

Štrajk. Posebna vrsta „štrajka“ se pripravlja v Ameriški provinciji Buenos Ayres. Posebna komisija državno nastavljenih učiteljev preti s štrajkom, ako se ne splačajo za ostale mesečne plače. Preteklo je že 4 do 5 mesecev, da učitelji še niso dobili niti beliča in ni čuda, da mnogo učiteljev niti potrebnih obuval nima. Učitelji provincije Kordoba so dobili plačo le za mesec prosinec, a dolgujejo jim še plačo za celo četrletje l. 1894. To je eldorado za učiteljske pare. — a.

Zahvala. Blagorodni g. dr. Lovro Sor podaril je tukajšnji šol. knjižnici večje število knjig „Slov. Maticе“ in „družbe Sv. Mohorja“. Za ta blagi dar zahvaljuje ga toplo Šolsko vodstvo v Izlakah, dne 22. vinotoka 1895.

Fr. Črnagoj.

Zahvala. Preslavno podporno društvo „Narodna Šola“ v Ljubljani blagovolilo je poslati podpisnemu šolskemu voditeljstvu za uplačane štiri ustanove prav obilo šolskega blaga takajšnjim ubogim učencem. — Za velikodušni dar izreka podpisani v imenu obdarjene šolske mladine preslavnemu društvu preiskreno zahvalo!

Šolsko voditeljstvo v Šent Jerneji, dne 24. vinotoka 1895.

Janez Saje, nadučitelj.

Zahvala. Vsem onim Ložanom, koji so se čez toliko let spomnili svojega nekdanjega učitelja, našega dobrega očeta, g. Blaža Raktelja, ter mu postavili krasen nagrobni spomenik na pokopališči sv. Martina pri Starem Trgu, osobito pa načelniku slavnostnega odbora, blagorodnemu gospodu nadučitelju K. Gašperinu, se prisrčno zahvaljuje

rodbina Rakteljeva.

Zahvala. Podpisani je za malo vsotico prejel od sl. društva „Narodna Šola“ veliko šolskega blaga za tukajšnjo v resnici revno šolo, in za to izreka podpisani „Narodni Šoli“ najiskrenejšo zahvalo v imenu šolske mladine. Bog povrni!

Voditeljstvo šole v Vel. Trnu, dne 19. vinotoka 1895.

Jos. Osana, šol. voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 3278 Na naši deški ljudski šoli s pravico javnosti v Trstu se razpisuje služba učitelja-voditelja z 800 gld. letne plače.

Postavno opremljene prošnje naj se do 20. listopada t. l. dopošiljajo „Vodstvu družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.“

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 28. vinotoka 1895.

Št. 1579

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Leskovci pri Krškem se razpisuje drugo učno mesto z letno plačo 500 gld. v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se zakonitim potom semkaj vlagajo do 30. listopada 1895. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 27. vinotoka 1895.

Št. 1585

o. šol. sv. Na štirirazredni ljudski šoli v Kostanjevici se razpisuje v stalno nameščenje služba nadučitelja-voditelja z letno plačo II. razreda.

Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se predpisanim potom semkaj vlagajo do 30. listopada 1895.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 27. vinotoka 1895.

Št. 1410

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Svetlem Potoku se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Prošnje do 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 23. vinotoka 1895.

Št. 1411

o. šol. sv. Na dvorazrednici v Ložkem Potoku se razpisuje v stalno, oziroma začasno nameščenje drugo učno mesto s prijemki IV. plačilnega razreda.

Prošnje do 20. listopada t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevji, dne 24. vinotoka 1895.

Št. 1154

o. š. sv. Na novi jednorazredni ljudski šoli v Zasipu podelila se bode služba učitelja in šolskega voditelja v IV. plačilni vrsti s prostim stanovanjem stalno oziroma začasno.

Prosilci za to službo naj svoje primerno opravljene prošnje po predpisanim poti do 5. listopada 1895. vložijo pri podpisani oblasti.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dne 19. vinotoka 1895.

Listnica uredništva: Zopet smo morali več dopisov in člankov odložiti na prihodnje številke; prosimo potrpljenja; vse, vse pride na vrsto. Pozdrav vsem našim sotrudnikom!

Listnica upravnništva. Od potresne katastrofe dohajala nam je naročnina v tako pičli meri, da nismo samo ves prihranek porabili v pokrite tiskarskih in upravniskih stroškov, ampak smo se morali tudi zadolžiti. Ves ta čas pa nismo nadlegovali naših naročnikov s terjatvami, dobro vedoč, da je bilo treba skoraj vsakemu denarja za neproračunjene in nenavadne spremljevalce potresa. A sedaj pa, ko se trese uprava našega lista, se primorani pozivljemo do p. n. naročnikov z uljudno prošnjo, da blagovolite s pridnim pošiljanjem naročnine kar najpreje prepreči upravnisko glavno knjigo ponižujoča bela okenca s števkami, katerih sok bo blagotno upljal na rast in neodvisnost našega glasila.

Ponavljajoč to prošnjo si usojamo pristaviti, da za 1894. l. ni plačalo 135, za 1895. l. pa 341 naročnikov svoje naročnine oziroma udnine. Prizadete lepo prosimo, da blagovole ta madež zbrisati s pridnim pošiljanjem cele naročnine ali pa po obrokih.

Upravišтво „Učit. Tov.“ namerava založiti sliko † Andreja Praprotnika na kartonpopirju v malem kvart formatu, če se zglaši vsaj 100 naročnikov. Slika bi stala 20 kr. brez poštine.

„Slovensko učiteljsko društvo“ priporoča iz svoje založbe sledeče knjige:

1. „Domoznanstvo v ljudski šoli“. Metodično navodilo, spisal Jakob Dimnik; cena 50 kr.
2. J. A. Komenskega „Didaktika“, preložil J. Ravnikar; cena 50 kr.
3. Knjižica za mladino, I. zvezek uredil Ivan Tomšič; cena 20 kr.
4. „Navod slovenski vrtnarici“, spisal M. Kamuščič; cena 20 kr.

— Cisti dohodek je namenjen „Učitelskemu konviktu“. —

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učitelski Tovariš» izhaja na 1¼ poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 1; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisk R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.